

Examenopgaven VMBO-GL en TL

2004

tijdvak 2
woensdag 23 juni
9.00 – 11.00 uur

ECONOMIE CSE GL EN TL

ECONOMIE VBO-MAVO-D

Bij dit examen hoort een bijlage met 15 informatiebronnen.

Dit examen bestaat uit 40 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 54 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

● **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

EEN NIEUWE WASMACHINE

Bij de beantwoording van de vragen 1 tot en met 5 moet je soms gebruikmaken van informatie 1 tot en met 3 in de bijlage.

Ella Frieling heeft een andere wasmachine nodig. Na twaalf jaar trouwe dienst heeft haar oude wasmachine het begeven. Ze ziet de folder van Electrohuis.

Gebruik informatie 1.

- 2p ○ 1 Electrohuis gebruikt een aantal marketinginstrumenten om wasmachines te verkopen. Het bedrijf voert promotiebeleid door een reclamefolder uit te geven.
→ Noem nog twee **andere** marketinginstrumenten **en** leg uit hoe Electrohuis deze in haar folder gebruikt.

- 1p ● 2 Op 8 februari bekijkt Ella de folder van Electrohuis om een wasmachine uit te zoeken. Op 10 februari bestelt ze in de winkel de wasmachine van haar keuze. Ze sluit alleen de standaardgarantie af. Op 22 februari wordt de wasmachine bezorgd en op 24 februari betaalt Ella de rekening.
Wanneer is de koop gesloten?
A op 8 februari
B op 10 februari
C op 22 februari
D op 24 februari

Gebruik informatie 2 voor de vragen 3 en 4.

- 1p ○ 3 Na 14 maanden gaat het verwarmingselement van de nieuwe wasmachine kapot. Ella gaat naar Electrohuis en vraagt om een gratis reparatie. "Helaas," zegt de verkoper, "in onze garantievoorwaarden kunt u lezen dat"
→ Schrijf de rest van het antwoord van de verkoper op.

- 1p ● 4 Hoe Ella thuis met de wasmachine omgaat, kan ook een argument zijn voor de verkoper om een gratis reparatie van het verwarmingselement te weigeren.
Er zijn drie mogelijke situaties:
1 Henk, de man van Ella, heeft zelf geprobeerd het element te repareren;
2 Ella gebruikt de wasmachine drie keer per week;
3 Ella laat de wasmachine alleen op goedkope nachtstroom draaien.
In welke situatie mag de verkoper gratis reparatie weigeren?
A situatie 1
B situatie 2
C situatie 3

Gebruik informatie 3.

- 1p ○ 5 Ella heeft de wasmachine normaal gebruikt en geen dingen gedaan die volgens de garantiebepalingen niet mogen. Zij vindt dat Electrohuis als verkoper de reparatie gratis moet uitvoeren. Electrohuis zegt dat ze dan maar extra garantie had moeten bijkopen. Ella legt de zaak voor aan de Geschillencommissie. Die geeft haar gelijk.
→ Welk argument zal de Geschillencommissie gebruiken om Ella gelijk te geven?

Bij de beantwoording van de vragen 6 tot en met 11 moet je soms gebruikmaken van informatie 4 en 5 in de bijlage.

Jan Huizinga woont in Almere. Hij woont alleen, is niet gehuwd en heeft geen kinderen. Jan woont in een eigen woning die hij in 1998 kocht met een hypothecaire lening. In 2003 bedraagt de hypotheekschuld van Jan € 185.000 en heeft zijn woning een WOZ-waarde van € 270.000. Jan denkt dat eigenaren van woningen heel wat steentjes bijdragen aan de belastingontvangsten in Nederland: bijvoorbeeld extra inkomstenbelasting vanwege het eigenwoningforfait.

- 1p ● 6 Wat is een **ander** voorbeeld van een belasting die eigenaren van woningen in Nederland betalen?
- A dividendbelasting
 - B houderschapsbelasting
 - C onroerende zaakbelasting
 - D vennootschapsbelasting
- Gebruik informatie 4.*
- 1p ● 7 Hoe hoog is het eigenwoningforfait voor Jan in 2003?
- A € 1.480
 - B € 2.160
 - C € 7.800
 - D € 14.800
 - E € 21.600
- Gebruik informatie 5 voor de vragen 8 en 9.*
- 3p ○ 8 Over het jaar 2003 bedraagt het belastbaar inkomen van Jan € 39.588 en aan heffingskortingen heeft hij recht op € 5.500.
→ Hoeveel belasting (inkomstenbelasting en premies volksverzekeringen) moet Jan over 2003 betalen? Laat de berekening zien.
- 1p ● 9 Jan wordt nieuwsgierig en wil wel eens weten welke financiële gevolgen een eigen huis met hypotheek heeft. Als Jan geen koopwoning zou hebben maar een huurwoning, zou zijn belastbaar inkomen (box 1) € 1.960 hoger zijn. Dat heeft te maken met het eigenwoningforfait en met de hypotheekrente.
Hoe groot is het belastingvoordeel dat Jan heeft in verband met de eigen woning?
- A € 645
 - B € 752
 - C € 823
 - D € 1.019
 - E € 1.960

Jan leest in een krant van december 2002:

PvdA snijdt in aftrek hypotheekrente

Van onze verslaggeefster

DEN HAAG - De PvdA wil de hypotheekrenteaftrek van mensen in de hoogste inkomensgroep verminderen. Het partijbestuur heeft het voorstel van kandidaat-lijsttrekker Wouter Bos in zijn verkiezingsmanifest overgenomen. Het voorstel van Bos houdt in dat de hypotheekrenteaftrek maximaal 42% mag zijn. Van de opbrengst wil de PvdA starters op de woningmarkt helpen. De vermindering geldt alleen voor nieuwe hypotheeken.

- 1p ● 10 Jan is het niet eens met de PvdA en denkt dat dit voorstel juist **slecht** is voor de starters op de woningmarkt: de mensen die voor de eerste keer een eigen woning willen kopen. Hieronder staan enkele economische verschijnselen:
- 1 De netto woonlasten van de hogere inkomens worden hoger.
 - 2 Er is minder vraag naar dure koopwoningen, dus te weinig doorstroming.
 - 3 Het aanbod van goedkopere koopwoningen groeit te langzaam.
- In welke van de onderstaande regels staan de verschijnselen in een zodanige volgorde dat ze de gedachtegang van Jan goed weergeven?
- A** invoering PvdA voorstel → 1 → 2 → 3 → nadeel voor starters op de woningmarkt
B invoering PvdA voorstel → 1 → 3 → 2 → nadeel voor starters op de woningmarkt
C invoering PvdA voorstel → 2 → 1 → 3 → nadeel voor starters op de woningmarkt
D invoering PvdA voorstel → 2 → 3 → 1 → nadeel voor starters op de woningmarkt
E invoering PvdA voorstel → 3 → 1 → 2 → nadeel voor starters op de woningmarkt
F invoering PvdA voorstel → 3 → 2 → 1 → nadeel voor starters op de woningmarkt
- 2p ○ 11 Voor Jan levert dit voorstel van de PvdA géén financieel nadeel op.
→ Noem hiervoor de twee redenen.

Bij de beantwoording van de vragen 12 tot en met 16 moet je soms gebruikmaken van informatie 6 in de bijlage.

<p>Mali behoort tot de armste landen van de wereld. Ongeveer 64% van de bevolking leeft onder de armoedegrens. Mali is voor wat betreft de uitvoer afhankelijk van katoen.</p>	<div style="text-align: center;"> <h1>n(o)vib</h1> <hr/> <p>Datum 12-12-2002 Tijd 15:05:36</p> <hr/> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 80%;"></th> <th style="text-align: right;">EURO</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pak kaarsen rood</td> <td style="text-align: right;">01.99</td> </tr> <tr> <td>Pak kaarsen groen</td> <td style="text-align: right;">01.99</td> </tr> <tr> <td>Kerstballen, 6 st.</td> <td style="text-align: right;">07.49</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> </td> </tr> <tr> <td>1 maand onderwijs voor een kind in Mali</td> <td style="text-align: right;">01.52</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> </td> </tr> <tr> <td>TOTAAL</td> <td style="text-align: right;">12.99</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> </td> </tr> <tr> <td colspan="2">Geef een kerstboodschap mee. Steun Novib</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> </td> </tr> <tr> <td colspan="2">WWW.NOVIB.NL</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> </td> </tr> <tr> <td colspan="2">HOE GROOT IS JOUW WERELD?</td> </tr> </tbody> </table> </div>		EURO	Pak kaarsen rood	01.99	Pak kaarsen groen	01.99	Kerstballen, 6 st.	07.49			1 maand onderwijs voor een kind in Mali	01.52			TOTAAL	12.99			Geef een kerstboodschap mee. Steun Novib				WWW.NOVIB.NL				HOE GROOT IS JOUW WERELD?	
	EURO																												
Pak kaarsen rood	01.99																												
Pak kaarsen groen	01.99																												
Kerstballen, 6 st.	07.49																												
1 maand onderwijs voor een kind in Mali	01.52																												
TOTAAL	12.99																												
Geef een kerstboodschap mee. Steun Novib																													
WWW.NOVIB.NL																													
HOE GROOT IS JOUW WERELD?																													

Gebruik informatie 6.

- 1p **12** Nederland is welvarender dan Mali. Om de welvaart tussen landen te vergelijken wordt soms gebruik gemaakt van het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking. Volgens informatie 6 is dat in Nederland \$ 25.703.
→ Hoe groot is in Mali het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking?
Laat de berekening zien.

- 2p **13** Het gebruik van het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking, om de welvaart in Mali te vergelijken met de welvaart in Nederland, heeft nadelen.
→ Noem twee nadelen.

Gebruik informatie 6.

- 1p **14** De handelspositie met het buitenland is voor veel ontwikkelingslanden slecht.
→ Hoe groot is het tekort van Mali wat betreft de handel met het buitenland?
Laat de berekening zien.

- 1p **15** Mali heeft een monocultuur. Wat is een kenmerk van een monocultuur?
A De export brengt maar weinig geld op.
B De export is extra gevoelig voor prijsschommelingen.
C De import is extra gevoelig voor prijsschommelingen.
D De import kost veel geld.

- 2p **16** → Wat wil NOVIB met haar poster voor Mali bereiken: noodhulp of structurele hulp?
Leg je antwoord uit met behulp van het begrip 'economische groei'.

GOOCHELEN MET CIJFERS

Bij de beantwoording van de vragen 17 tot en met 20 moet je soms gebruikmaken van informatie 7 en 8 in de bijlage.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) berekent het inflatiecijfer. Het CBS doet daarvoor onderzoek naar de manier waarop wij ons besteedbaar inkomen verdelen over de uitgaven aan verschillende producten en diensten. Zo komt het CBS aan de wegingsfactoren voor een gemiddeld gezin, die zijn afgebeeld in informatie 7. Mijnheer Van der Laan, een alleenstaande AOW-er, vindt dat het CBS de verschillende onderdelen van de uitgaven **anders** moet wegen voor AOW-ers dan voor een gemiddeld gezin.

- 2p 17 Prijsverhogingen van verschillende producten hebben niet hetzelfde effect op het jaarlijkse budget van een gezin.
→ Leg uit waarom een prijsverhoging van € 0,20 op een literpak melk méér effect heeft op het gezinsbudget dan een prijsverhoging van € 20 op een koelkast.
- Gebruik informatie 7.*
- 1p 18 In een jaar zijn de prijzen van
- huisvesting, water en energie met 3% gestegen;
 - alcohol en tabak met 5% gestegen;
 - alle andere zeven artikelgroepen met 4% gestegen.
- De inflatie in dat jaar was
- A** minder dan 4%.
B precies 4%.
C méér dan 4%.
- Gebruik informatie 8.*
- 2p 19 → Is het aandeel in procenten van de artikelgroep huisvesting, water en energie voor Van der Laan hoger of lager dan voor een gemiddeld gezin? Laat de berekening zien.
- 1p 20 Een andere weging bij de berekening van het inflatiecijfer kan belangrijk zijn voor Van der Laan. Zijn pensioen wordt namelijk ieder jaar aangepast aan de inflatie.
→ Waarom kan een te laag berekend inflatiecijfer nadelig zijn voor Van der Laan?

VOOR WAT HOORT WAT

Bij de beantwoording van de vragen 21 tot en met 25 moet je soms gebruikmaken van informatie 9 in de bijlage.

De Nederlandse onderneming TPG wil mensen in ontwikkelingslanden helpen. Op die manier laat TPG zien dat de onderneming oog heeft voor de armoede in de wereld. Tegelijkertijd heeft TPG er zelf ook voordeel van. Lees het volgende krantenbericht:

TPG steekt € 5 miljoen in Wereldvoedselprogramma

TPG heeft een contract getekend om gedurende minimaal vijf jaar het Wereldvoedselprogramma (WFP) te sponsoren. Per jaar zal € 5 miljoen beschikbaar worden gesteld. Naast contant geld gaat dat in de vorm van het inzetten van TPG-personeel en de levering van kennis en systemen in de strijd tegen honger.

- 1p ● **21** Ontwikkelingslanden kunnen moeilijk zelfstandig uit de problemen komen. Ze zitten in een vicieuze cirkel: de problemen beginnen en eindigen met een laag inkomen. Hieronder staan enkele tussenstappen:
- 1 lage productie
 - 2 weinig bestedingen
 - 3 weinig werkgelegenheid
- In welke van de onderstaande regels staan de tussenstappen in een zodanige volgorde dat ze de vicieuze cirkel van een ontwikkelingsland vormen?
- A** laag inkomen → 1 → 2 → 3 → laag inkomen
B laag inkomen → 1 → 3 → 2 → laag inkomen
C laag inkomen → 2 → 1 → 3 → laag inkomen
D laag inkomen → 2 → 3 → 1 → laag inkomen
E laag inkomen → 3 → 1 → 2 → laag inkomen
F laag inkomen → 3 → 2 → 1 → laag inkomen
- 2p ○ **22** De samenwerking van TPG met het WFP zal zich met name richten op: noodvoedselhulp, hulp bij de verspreiding van goederen en hulp bij voedsel-op-school-campagnes. Van de toegezegde 5 miljoen euro wordt 4 miljoen euro **niet in geld** maar in de vorm van personeel en materialen gegeven.
- Noem voor de ontwikkelingslanden eerst een **voordeel** en daarna een **nadeel** van het feit dat TPG een deel van de hulp niet in geld geeft.
- Gebruik informatie 9 voor de vragen 23 en 24.*
- 1p ○ **23** Een woordvoerder van het WFP zegt: "Door de samenwerking met TPG op het gebied van transport kunnen wij efficiënter werken."
- Leg uit waarom het WFP met behulp van TPG efficiënter kan werken.
- 2p ○ **24** → Hoeveel procent van de totale omzet steekt TPG per jaar in het WFP? Laat de berekening zien en rond de uitkomst af op twee decimalen.
- 1p ○ **25** De deelname van TPG aan het ontwikkelingswerk en de samenwerking met het WFP levert TPG zelf ook voordelen op.
- Geef een voorbeeld van een voordeel voor TPG.

SAMEN ÉÉN WORDEN KOST GELD

Bij de beantwoording van de vragen 26 tot en met 30 moet je soms gebruikmaken van informatie 10 tot en met 12 in de bijlage.

In januari 2003 staat een groot aantal landen klaar om vanaf 2004 lid te worden van de Europese Unie (EU). Drie van die landen zijn Hongarije, Polen en Tsjechië. In die landen denken ze dat door de toetreding tot de EU de welvaart extra snel zal toenemen. Maar uit een onderzoek van de Europese Commissie blijkt dat een kandidaat-lidstaat er soms in het eerste jaar van het lidmaatschap financieel op achteruit gaat.

Gebruik informatie 10.

- 1p ● 26 Welke van de drie kandidaat-lidstaten zal/zullen in 2004 per saldo méér betalen dan ontvangen?
- A alleen Hongarije
 - B alleen Polen
 - C alleen Tsjechië
 - D alleen Hongarije en Tsjechië
 - E alleen Polen en Tsjechië
 - F Hongarije, Polen en Tsjechië

- 1p ○ 27 → Leg uit waarom zelfs een land dat elk jaar meer betaalt dan ontvangt er toch voor kiest lid te zijn van de Europese Unie.

Koen en Sacha gebruiken de informatiebronnen 10, 11 en 12 in hun praktische opdracht over de uitbreiding van de Europese Unie: 'Samen één worden kost geld'.

- 1p ● 28 Koen schrijft bij *informatie 10*: "In 2005 zal Polen 25.455 miljoen euro als contributie aan de EU moeten betalen."
Hoeveel geld verwacht Polen in 2005 te **ontvangen** van de EU?
- A 1.500 miljoen euro
 - B 23.955 miljoen euro
 - C 25.455 miljoen euro
 - D 26.955 miljoen euro
- 1p ○ 29 Sacha schrijft bij *informatie 10 en 11* op: "Van deze drie landen heeft Polen het laagste nationaal inkomen per inwoner en daarom krijgt Polen het meeste geld van de EU."
→ Noem een argument voor de bewering van Sacha.
- 2p ○ 30 Koen schrijft bij *informatie 12* op: "Ook als je kijkt naar de cijfers over de werkloosheid, snap je waarom Polen graag lid wil worden van de EU."
→ Noem twee verschillende argumenten voor de bewering van Koen.

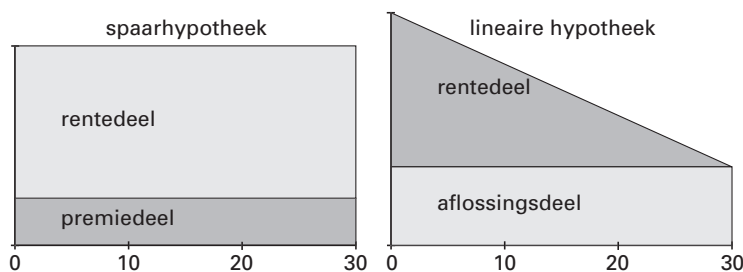
ONS EERSTE KOOPHUIS

Bij de beantwoording van de vragen 31 tot en met 35 moet je soms gebruikmaken van informatie 13 tot en met 15 in de bijlage.

Frank en Korrie Huis in 't Veld hebben hun eerste huis gekocht. Ze hebben er voor gekozen een makelaar in te schakelen voor de bemiddeling.

Gebruik informatie 13 en 14 voor de vragen 31 en 32.

- 1p ● **31** Hoeveel moesten zij aan de makelaar betalen voor zijn bemiddeling?
A € 1.680,00
B € 1.875,00
C € 1.999,20
D € 2.262,50
E € 2.231,25
F € 2.692,38
- 2p ○ **32** Bij de koopsom van de woning staat k.k.: dat betekent 'kosten koper'. Er komt nog ongeveer 10% bij de koopsom voor verplichte kosten. Daaronder vallen **niet** de kosten die Frank en Korrie maken voor de hypothecaire lening en voor de makelaar.
→ Zijn de kosten koper voor Frank en Korrie méér of minder dan 10% van de koopsom? Laat de berekening zien.
- 2p ○ **33** Frank en Korrie konden het koophuis gedeeltelijk met eigen geld betalen. Even hebben zij getwijfeld of zij voor het resterende bedrag een persoonlijke lening of een hypothecaire lening zouden afsluiten. Uiteindelijk kozen ze voor een hypothecaire lening.
→ Noem twee redenen voor mensen om te kiezen voor een hypothecaire lening en niet voor een persoonlijke lening.
- 2p ○ **34** Frank en Korrie moesten een keuze maken uit de vele soorten hypotheek. Na bestudering van de verschillen tussen allerlei hypotheekvormen, bleven er voor hen nog twee soorten over:

Over 15 jaar wil Frank stoppen met werken. Ook houden ze rekening met Frank's leeftijd. Ze kiezen voor de lineaire hypothec.

→ Verklaar waarom Frank en Korrie **vanwege de bovenstaande redenen** kiezen voor de lineaire hypothec en niet voor de spaarhypothec.

Gebruik informatie 13 en 15.

- 1p ○ **35** Frank en Korrie sluiten een overlijdensrisicoverzekering af. Ze sluiten die verzekering, met een looptijd van 30 jaar, **alleen** af op het leven van Frank.
→ Waarom sluiten Frank en Korrie de overlijdensrisicoverzekering **alleen** op het leven van Frank af?

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

DE EURO WORDT DUUR BETAALD

Bij de beantwoording van de vragen 36 tot en met 40 hoef je **géén** gebruik te maken van informatie in de bijlage.

Tanja en Gerard wonen in Utrecht. Tanja is bezig met de gezinsadministratie. Ze zucht eens diep. Deze maand weer een tekort. "Sinds de invoering van de euro gebeurt dat steeds vaker," zegt ze. Gerard zegt: "We hebben behoorlijk last van euro-inflatie."

1p 36 → Leg uit wat Gerard bedoelt met 'euro-inflatie'.

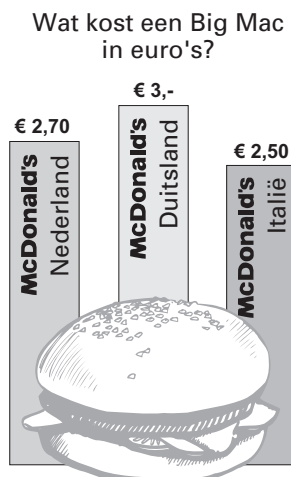
1p 37 Tanja en Gerard hebben het gevoel dat winkeliers de invoering van de euro hebben misbruikt om de prijzen te verhogen. Tanja maakt een overzicht van oude en nieuwe prijzen van een paar producten.

product	oude prijs, omgerekend in euro's	prijs na invoering van de euro
t-shirt	€ 5,88	€ 6,00
parkeertarief binnenstad	€ 2,25	€ 3,50
croissant	€ 0,90	€ 0,99

→ Met hoeveel procent is het parkeertarief binnenstad gestegen?
Laat de berekening zien.

1p 38 De winkelier die de croissant verkoopt heeft de prijs na de invoering van de euro verhoogd. De nieuwe prijs van € 0,99 is bewust gekozen als een vorm van prijsbeleid.
→ Leg dit prijsbeleid uit.

1p 39 Gerard is gek op hamburgers. Hij bekijkt de onderstaande afbeelding uit een krant.

Welke functie heeft geld in deze afbeelding?

- A rekenmiddel
- B ruilmiddel
- C spaarmiddel

1p 40 "Met de komst van de euro is het inderdaad gemakkelijker om de prijzen van een Big Mac tussen de verschillende landen te vergelijken," zegt Gerard, "maar, wat doe ik er mee?"
→ Noem een reden waarom het voor Gerard moeilijk is voordeel te halen uit deze prijsvergelijking.